

TARİXİN TƏDRİSİ METODİKASI

UOT 372.894(47)Az

Sevil Şivəxan qızı Bəhrəmovə
tarix üzrə fəlsəfə doktoru,
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin müəllimi

Eltac Eldar oğlu Salmanzadə
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

AZƏRBAYCAN TARİXİNİN TƏDRİSİNDƏ SİNİFDƏNXARİC TƏDBİRLƏRİN HƏYATA KEÇİRİLMƏSİNİN ƏHƏMİYYƏTİ

Севи́ль Шивахан гызы Бахрамова
доктор философии по истории, преподаватель
Азербайджанского Государственного Педагогического Университета

Эльтадж Эльдар оглы Салманзаде
Азербайджанский Государственный Педагогический Университет

ВАЖНОСТЬ ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ВНЕКЛАССНЫХ ЗАНЯТИЙ В ПРЕПОДАВАНИИ ИСТОРИИ АЗЕРБАЙДЖАНА

Sevil Shivahan Bakhramova
doctor of philosophy in history,
lecturer at Azerbaijan State Pedagogical University

Eltaj Eldar Salmanzadeh
Azerbaijan State Pedagogical University

THE IMPORTANCE OF PERFORMING OUT-OF-CLASS LESSONS IN TEACHING THE HISTORY OF AZERBAIJAN

Xülasə. Məqalədə Azərbaycan tarixinin tədrisində şagirdlərin bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədi ilə Azərbaycan tarixinin mühüm hadisələrini öyrənilib araşdırmaq, onlarda tarixi şəxsiyyətlərə rəğbət, tarixi yaddaşımızı unutmamaq, tariximizə sahib çıxmaq məqsədi ilə sinifdən xaric tədbirlərin mahiyyəti, onun şagirdlərə mənəvi təsiri, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması işində tədbirlərin əhəmiyyəti kimi məsələlərə toxunulmuş, təhlillər aparılmışdır. Həmçinin Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirinin əmri ilə yaradılmış "Kiçik akademiya"ların fəaliyyəti, yaradıcılıq və elmi-tədqiqat işlərinə meyl və maraq göstərən istedadlı şagirdlərin potensial imkanlarının üzə çıxarılması məsələləri öz əksini tapanmışdır.

Açar sözlər: *tarixin tədrisi, "Kiçik akademiya"lar, sinifdən xaric iş, tarixi şəxsiyyətlər, mühüm hadisə, şagird nailiyyəti*

Резюме. В статье раскрывается сущность внеклассной деятельности, ее нравственное воздействие на учащихся, защита национальных и духовных ценностей с целью развития у учащихся знаний и навыков преподавания истории Азербайджана, изучения важных событий в истории Азербайджана. Были затронуты и проанализированы такие вопросы, как расположение, уважение к историческим личностям, отражена деятельность «Малой академии», созданной приказом Министра Образования

Азербайджанской Республики, для выявления потенциальных возможностей талантливых студентов, заинтересованных в творческой и исследовательской работе.

Ключевые слова: преподавание истории, Малые академии, внеклассная работа, исторические личности, важное событие, достижения учащихся

Summary: In order to develop students' knowledge and skills in teaching the history of Azerbaijan, the article explores important events in the history of Azerbaijan, sympathizes with historical figures, does not forget our historical memory, the essence of extracurricular activities, its moral impact on students, protection of national and spiritual values. Issues such as the importance of measures were touched upon and analyzed. Also, the activities of the "Small Academy" established by the order of the Minister of Education of the Republic of Azerbaijan, the identification of potential opportunities for talented students who are interested in creative and research work were reflected.

Key words: History teaching, Small academies, extracurricular activities, historical personalities, important event, student achievement

Azərbaycan Respublikasında təhsil istiqamətində başlıca yer tutan məqsədlərdən biri təhsil sahəsini dünya ölkələrinin təhsil sistemində uyğunlaşdırmaqla şagirdlərin cəmiyyətə hazır şəkildə yetişdirilməsidir. Bunu nizamlamaq üçün bir-çox qəbul edilmiş hüquq və normalara uyğunlaşdırılmış sənədlər vardır.

Cəmiyyətdə mövcud olan hər şeyin bazar iqtisadiyyatının tələb və təkliflərinə uyğun həyata keçirilməsi ölkəmizin də əsas siyasət istiqamətlərindəndir. Ona görə hazırda qarşıya qoyulan məqsədi daha uğurlu şəkildə həyata keçirə bilmək üçün cəmiyyəti məktəbdən məqsədmüvafiq tərbiyə etmək lazımdır. Məktəb proqramlarında, eləcə də kitablarında öz əksini tapan tarixi şəxsiyyətlər barədə məlumatlar, faktlar əsasında şagirdləri fəaliyyətə cəlb etmək, onları müasir tələblərə uyğun şəkildə yetişdirmək əsasdır. Bununla yanaşı milli-mənəvi dəyərlərimizə hörmət etməyi və onun təbliği ilə məşğul olmağı şagirdlərimizə aşılamaq lazımdır. Belə olduqda şagirdlərimiz özləri üzərilərinə düşən məsuliyyəti başa düşər, cəmiyyət üçün hazırlanmış olurlar. Şagirdlər və onların tədrisi, təhsili, tərbiyəsi ilə məşğul olanlardan biri olan tarix fənn müəllimləri dərslərdə şəxsiyyət və onun tarixdəki rolunu tədrisin ön planında göstərməli, şagirdlərin şəxsiyyət və onun simasında özlərinə lazımi biliklərin, özünə lazım olan bacarıqların götürülməsinə yönləndirilməlidir (2, s. 34).

Təbii ki, tədris prosesi zamanı mütləq məktəbin şəraitinə uyğunlaşdırılmış tədris resurslarının tətbiq edilməsi, tarixi mənbələrə, faktlara istinad edilməsi zəruridir. Dərs prosesindən başqa digər məqamlardan biri sinifdən-xaric işi təşkil etməkdir ki, onun tətbiqini həyata

keçirərkən düzgün şəkildə prosedural qaydasını bilmək lazımdır. Məktəbdə uşaqlarla dərs mühitində formalaşdırılan təlim və bu təlim vasitəsi ilə tərbiyə işlərinin təşkili ilə kifayətlənmək olmaz. Təkcə dərslə kifayətlənmək pədaqoji fəaliyyətə qoyulan əməyin səmərəsiz olmasına gətirib çıxarmış olur (5, s. 16). Həmçinin şagirdlərin marağının məktəbə və tədrisə maraqlarını artırmaq üçün şagirdlərin boş vaxtlarının səmərəli və məqsədəuyğun vaxt şəklində təşkil olunması, dərs bitdikdən sonra boş qalan saatlarının maraqlı, əyləncəli, məzmunlu keçməsi üçün müxtəlif tipli tədbirlərin təşkili istiqamətində işlərin aparılmasıdır. Təbii olaraq təşkil edilən sinifdən-xaric tədbirlərin hər birinin təlimdə həyata keçirilmiş proseslərlə əlaqəli şəkildə həyata keçirilməsi öndə dayanır.

Təlim mühitində fərqli cəhətləri ilə seçilən sinifdən-xaric iş şagirdlərin məcburi şəkildə deyil, könüllü şəkildə iştirakına əsaslanır. Bu tədbirlərin təşkili zamanı təkcə bir sinfin şagirdləri deyil, müxtəlif siniflərin və yaşların nümayəndələri işin iştirakçısına çevrilirlər. Keçilən dərslərin əsas hissəsi sinif mühitində keçirilirsə, sinifdən-xaric təşkil edilən tədbirlər üçün keçirilmə yeri və məkanın məhdudiyyəti qoyulmur (6, s. 234). Təşkil edilən hər bir tədbir öncədən planlı şəkildə düşünülməli, işin müəyyən edilməsində məktəb və onun rəhbərliyi də nəzərə alınmalıdır. Təşkil edilmiş hər bir sinifdən-xaric iş şagirdlərin yüksək səviyyədə inkişafına təkan verməli və onların stimullaşmasına şərait yaratmalıdır (2, s. 11). Hər bir tədbir şagirdlərin mədəniyyətini zənginləşdirməli və onların dünya-görüşünə təsir etməlidir.

Tarixi şəxsiyyətlərlə bağlı təşkil edilən sinifdən xaric işin həyata keçirilməsi zamanı cəlb edicilik, ideyanın ortaya qoyulması, maraqlı və baxılmalı olması, tədbirin daim monoton yox, əyləncəli olmasına da şərait yaradılmalıdır (1, s.57). Tarixi şəxsiyyətlər barədə sinifdən xaric tədbirlərin keçirilməsi də təhsilin bir forması kimi hesab olunur, şagirdlərin inkişafına, yüksək səviyyədə tərbiyə olunmasına istiqamətlənmişdir (9, s. 23). Bu tədbirlərə görə jurnala və şagirdin məktəbli kitabçasına qiymət yazılmasa da, şagirdlərin biliyinə, təfəkkürünə, həyata dair lazımı biliklərin alınmasına istiqamətlənmiş məktəbin fəaliyyətinə aid olan bir işdir.

Tarixi şəxsiyyətlər və baş vermiş mühüm tarixi hadisələr barədə sinifdən xaric işin həyata keçirilməsinin müxtəlif formaları vardır. Bəzən şagirdlərin məktəblərdə fərdi şəkildə sinifdən xaric fəaliyyəti də olur. Onlar özləri fərdi şəkildə şagird konfransları üçün, məsələn, “Ulu öndərin yolu ilə” adlı konfransa çıxış, şəxsiyyətlərimiz haqqında divar qəzetinə məqalənin hazırlanması, şəxsiyyətlərin yaradıcılıq gecələrində şerlərin söylənilməsinə və başqa məsələləri özündə birləşdirir.

Məktəblərdə tarix dərnəkləri də təşkil edilmişdir. Məktəblərdə yaradılmış “Şən və hazırca-vablar”, “Gənc alimlər”, “Gənc tədqiqatçılar” və s. klubların adını çəkmək olar. Təşkil edilən müzakirələr, görüşlər, ekskursiyalar, olimpiadalar və başqaları vasitəsi ilə görkəmli şəxsiyyətlərin nümunəsində tərbiyə mühiti formalaşdırmaq, şagirdləri inkişaf etdirməyə istiqamətləndirilmişdir.

Sinifdən xaric işin təşkilində həyata keçirilən işlərdən biri də tarixi şəxsiyyətlər mövzusunda söhbətlərdir, hazırlanmış mühazirələr şagirdlərin mənəvi cəhətdən etik və estetik zövqünü formalaşdırmaqla yanaşı onları həyatla təmasa hazırlayır (10, s. 36). Bu istiqamətlərdə tədbirlərin keçirilməsində məqsəd ondan ibarətdir ki, şagirdlərin mənəvi cəhətdən, eləcə də tərbiyə cəhətindən formalaşdırılmasına, xalqını, vətəni sevrək milli adət-ənənələrinə uyğun şəkildə şərəf və ləyaqətin yüksək səviyyədə təşkil edilməsinə yol cızılmış olsun (5, s.75). Mədəniyyətin aşılmasının formalarından biri olan şəxsiyyətlərlə bağlı tədbirlərə yer ayrılması təlim və tərbiyə ocağı olan məktəbdən keçir.

Məktəblərdə keçirilən gecələrdən biri də sual-cavab axşamlarıdır. Suallar öncədən hazırlanır və sualları mütləq çox ciddi hazırlamaq la-

zımdır. Sinifdən xaric işin təşkilində əhəmiyyətli rol oynayan bu gecənin təşkili zamanı “Şəxsiyyət kim hesab edilir?”, “Qəhrəman adam kimi hesab etmək olar?”, “Mənəviyyəti düzgün formalaşan insan deyəndə nə başa düşünürsünüz?” və s. bu kimi suallarla şagirdlərin təfəkkürlərini canlandırma bilmək olar.

Ən uğurlu sinifdən xaric işlərdən biri görüşlərin təşkilidir. Çox görkəmli şəxslərlə, alimlərlə, müharibədə olan qəhrəmanlarla bu tipli görüşlər şagirdlərin maraq dairəsinə daxil olmaqla yanaşı onları stimullaşdırır, görüşdə əyani şəkildə gördüyü şəxsiyyətlə ünsiyyət, fotoşəkillərin çəkilişi, şəxsiyyətin öz dilindən eşitdiyi fikirlər və s. onların tərbiyəsinə təsir edir(6). Görüşlərlə yanaşı dəyirmi masaların keçirilməsi də maraq doğuran məqamlardandır. Bu zaman konkret problemə toxunulması məqsədə uyğundur. Məktəblərdə təşkil edilən Ulu Öndərə aid dəyirmi masalar, eləcə də tarixi günlərimiz barədə keçirilən bu tipli müzakirə edilən mövzular təlimdə öyrənilən materialın bu vasitə ilə tərbiyəvi effektivliyini yaradan məqamlardandır.

“Tarixi şəxsiyyətlərimizə sahib çıxmaq” layihəsi əsasında bir çox məktəblərdə tədbirlərin təşkili həyata keçirilir ki, bu zaman mənəvi dəyərlərlə yanaşı, vətənpərvərlik hissinin də yüksək səviyyədə aşılmasına şərait yaradır. Müəyyən olunduğu kimi, məktəb mühitində sinifdən xaric işlərin, konfransların, gecələrin, disputların keçirilməsi təhsilçilərin həyatında, təlim və tərbiyəsinə mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Şagirdlərin sinifdən xaric işin təşkili ilə əlaqəli olaraq Qarabağ müharibəsinin qəhrəmanları, eləcə də Dünya müharibəsinin qəhrəmanları, Xalqımızın Milli qəhrəmanları və bu kimi qəhrəmanlıq tariximizi yazan şəxslərə aid sinifdən xaric iş təşkil etmək olar. Bu zaman, əgər sağdırlarsa, həmin şəxslərin özləri ilə, yaxud da ailələri ilə görüşlər təşkil etmək, söhbətlər aparmaq maraqlı və mənəviyyəyə təsir edən vasitə kimi reallaşdırılır.

İstedadlı şagirdlərlə işin təşkili, onların üzə çıxarılması sinifdən xaric, eləcə də məktəbdən xaric tədbirlərin həyata keçirilməsi əsas vasitələrdən biri kimi dəyərləndirilir. Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirinin əmri ilə yaradılmış “Kiçik akademiya”lar yaradıcılıq və elmi-tədqiqat işlərinə meyl və maraq göstərən, bu sahədə potensial imkanları ilə fərqlənən iste-

dadlı şagirdlərin könüllü şəkildə həyata keçirdiyi birliyin yaradılmasını şagirdlərin potensial imkanlarının üzə çıxarılması üçün böyük bir addım hesab etmək olar.

“Kiçik akademiya”ların fəaliyyəti bilavasitə tarixi günlər, tarixi şəxsiyyətlərin anılması, müxtəlif elmi diskussiyalara istiqamətlənmişdir. Tarixi şəxsiyyətlərlə bağlı təşkil edilən sinifdən xaric işin həyata keçirilməsi zamanı cəlbədıcilik, ideyanın ortaya çıxarılması, maraqlı və baxımlı olması, tədbirin daim monoton yox, əyləncəli olmasına da şərait yaradılmalıdır. Keçirilən tədbirlərdə rollu oyunlar, səhnələşdirilmiş hadisələr, şagirdlərdən seçilmiş aktyor dəstəsi, şəxsiyyətin xarakterini açan nitqlər və s. bu işin təşkilinə daha da rəng qatmış olar. Şeir və suallar, şəkil və əl işləri əsasında təşkil edilmiş müsabiqələrdə təşkil ediləcək sinifdən xaric işin maraqlı olmasına təkan verir. Oyunların, yarışların təşkili həm şagirdlərin əylənməsinə, həm də onların təfəkkürünün inkişafına təkan verən məqamlardandır (5, s. 24).

Tarixi şəxsiyyətlər, ekoloji tarazlığın pozulması, tarixin qan yaddaşı, təbiəti qoruyaq, dilimiz və dinimiz, vətənpərvərlik, canlılar aləminin zənginliyi və bu kimi müxtəlif mövzular barədə sinifdən xaric tədbirlərin keçirilməsi də təhsilin bir forması hesab olunur. Şagirdlərin inkişafına, yüksək səviyyədə tərbiyə olunmasına istiqamətlənmiş tədbirlər sırasındadır. Bu tədbirlərə görə jurnala və şagirdin məktəbli kitabçasına qiymət yazılmasa da, şagirdlərin biliyinə, təfəkkürünə, həyata dair lazımı biliklərin alınmasına istiqamətlənmiş məktəbin fəaliyyətinə aid olan bir işdir.

Mədəniyyətin aşılmasının formalarından biri olan şəxsiyyətlərlə bağlı tədbirlərə yer ayrılması təlim və tərbiyə ocağı olan məktəbdən keçir. Şagirdlərlə aparılan məqsədyönlü söhbətlər, söylənilmiş mühazirələr şəxsiyyət və tarixi dövrlərin mühüm hadisələrində rol oynamış dühaların örnəkverici gücü şagird ruhuna, təbiətinə təsir edən amil kimi özünü qoruyub saxlayır. Başqalarına hörmət etmək, eləcə də öz şəxsiyyətinə hörmət etmək, dürüst, əməksevər, mərd və yüksək keyfiyyətlərlə özünü göstərmək şagirdlərin bu ruhda böyüməsini təmin etmək “Kiçik Akademiya”ların əsas fəaliyyətlərindəndir.

Şagirdlərin təlim və tərbiyə işinin təşkilində şəxsiyyətlər barədə gecələrin keçirilməsi ma-

raq doğuran işlərdəndir. Bütün orta məktəblərdə fərqli mövzularda axşamlar təşkil edilir və bu gecələr davamlı olaraq keçirilir. Məktəblərdə şair və yazıçıların yaradıcılığına həsr edilmiş ədəbi-bədii məzmunlu gecələrin keçirilməklə yanaşı, tanınmış şəxsiyyətlərin ildönümünə, fəaliyyətinə həsr edilmiş axşamlar daha geniş təşkil edilir. Gecələrin mövzusunə şagirdlərin həyata hazırlığı, mənəvi dəyərlərin aşılması və başqa mövzularda aid etmək olar (8, s. 7). Bu zaman yüksək qabiliyyətə malik şagirdlər öz istedadlarını ortaya qoya bilirlər. Bu cür şagirdlərin üzə çıxarılmasında müəllimlərin, eləcə də valideynin rolu böyükdür. Ailədə öz övladının bacarıqlarına bələd olan valideyn müəllimlə görüşdə bu barədə məlumatları verməklə öz övladının potensial imkanının üzə çıxarılmasına təkan vermiş olur. Yaxud da dərs prosesində müəllim öz şagirdinin akademik bilikdən başqa nəyə qadir olduğunu müəyyən etməklə də istedadın üzə çıxarılmasına yardım etmiş ola bilər. Ümumilikdə “Kiçik akademiya”lar könüllülük şəklində şagirdlərin toplanması və onların potensial imkanlarının reallaşdırılmasına imkanlar açmasına xidmət etdiyi üçün bir çox istedadların aşkarlanmasına dəstək olur.

Son zamanlar daha çox məktəblərdə şagird konfransları təşkil edilir. Bu konfranslar “20 yanvar”, “Xocalı faciəsi”, “Aprel qəhrəmanları” və s. mövzular barədə konfransların təşkili şagird inkişafına təkan verir. “Kiçik akademiya”lar vasitəsi ilə həyata keçirilən bu konfransların məqsədi öyrənilmiş bilikləri möhkəmləndirmək, onun barəsində daha dərinlən biliklərə malik olmaqdır. Həmçinin bu konfranslar vasitəsi ilə şagirdlər müstəqil şəkildə lazımı bacarıqlara, eləcə də vərdislərə yiyələnmiş olurlar. Böyüməkdə olan nəslin inkişaf istiqamətində görülən bu iş şagird nailiyyətinə, onun inkişafına, cəmiyyət üçün şəxsiyyət kimi yetişməsinə təkan verir.

“Kiçik akademiya” vasitəsi ilə təşkil edilən “Qanlı Yanvar”, “Xocalı faciəsi”, “Milli adət-ənənəmiz-Novruz”, “Bayraq günü”, “Müstəqillik Günümüz”, eləcə də Nizami, Nəsimi, Füzuli, Hüseyn Cavid, Cəfər Cabbarlıya həsr edilmiş tədbirlər şagird fəaliyyətinin önə çıxarılması, onların tərbiyə edilməsi, vətənpərvərlik, ana sevgisi, insana sevgi və s. bu kimi keyfiyyətlərin aşılmasına şərait yaratmış olur.

Şagirdlərin sinifdənxiaric işin təşkili ilə əlaqəli olaraq Qarabağ müharibəsinin qəhrəmanları, eləcə də Vətən Müharibəsi qəhrəmanları, xalqımızın milli qəhrəmanları və bu kimi qəhrəmanlıq tariximizi yazan şəxslərə aid sinifdənxiaric iş təşkil etmək olar. Bu zaman əgər sağdırlarsa, həmin şəxslərin özləri ilə, yaxud da ailələri ilə görüşlər təşkil etmək, söhbətlər aparmaq maraqlı və mənəviyyata təsir edən vasitə kimi reallaşdırılır.

Fənn kurikulumlarının tətbiqi ilə əlaqədar olaraq şagirdlərdə bilik və bacarıqların formalaşdırılması bilavasitə standartların qoyduğu tələblərə uyğun reallaşdırılsa da onların şəxsiyyət kimi formalaşması üçün sinifdənxiaric və məktəbdənkənar tədbirlərə cəlb edilməsi zəruridir. Cəmiyyət üçün lazımlı vətəndaş yetişdirmək, müsbət keyfiyyətləri özündə birləşdirən şəxsiyyət formalaşdırmağa çalışan müasir təhsil sistemi gələcəyimizi qurmaq üçün bütün imkanlardan istifadə edərək dünyaya inteqrasiya imkanlarını həyata keçirməkdir. İstedadlı uşaqların üzə çıxarılması, onların fəaliyyətə cəlb edilməsi, cəmiyyət üçün şəxsiyyət yetişdirmək işində "Kiçik akademiya"ların fəaliyyəti öz səmərəsini göstərir və bu istiqamətdə işlərin genişləndirilməsi

potensial imkanların aşkarlanması üçün böyük bir vasitədir.

Problemənin aktuallığı. Ümumtəhsil məktəblərində yetişən gənc nəslin təlim-tərbiyəsində mühüm yer tutan fənlərdən biri kimi Azərbaycan tarixinin tədrisi və tədris olunan mövzuların sinifdənxiaric tədbirlər vasitəsi ilə daha da geniş miqyasda araşdırılması mühüm və aktual məsələlərdəndir. Şəxsiyyətin formalaşmasında tərbiyə, milli-mənəvi dəyərlərə sahib çıxmaq və öz tarixi keçmişini unutmamaqla, şəxsiyyətinə, tarixinə sahib çıxmaq üçün mühüm tarixi faktları sinifdənxiaric tədbirlər vasitəsi ilə işıqlandırmaq aktuallığını qorumaqdadır.

Problemənin nəzəri əhəmiyyəti. Məqalədə irəli sürülən nəzəri müddəalar tarixin tədrisi zamanı Azərbaycan tarixinin önəmli və mühüm hadisələri üzrə sinifdənxiaric tədbirlərin həyata keçirilməsi və bu tədbirlərin keçirilməsinin əhəmiyyəti ilə bağlı nəzəriyyələri zənginləşdirir. Bu da Azərbaycan tarixinin tədrisi vasitəsi ilə şagirdlərin vətənpərvərlik hissinin gücləndirilməsinə səbəb olur.

Problemənin praktik əhəmiyyəti. Bu məqalədə əks olunmuş təhlil və nəticələrdən ümumtəhsil müəssisələrində fəaliyyət göstərən tarix müəllimləri, tarixin tədrisi metodikası üzrə araşdırma aparən mü-təxəssislər, eləcə də bakalavr və magistratura pilləsində təhsil alan tələbələr elmi araşdırmalarında istifadə etməklə bəhrələyə bilirlər.

Ədəbiyyat:

1. Abbasov, A.N. Milli əxlaq və ailə etikası: Dərslik / A.N. Abbasov. - Bakı: Mütərcim, -2016. -324 s.
2. Ağayev, M.H. Təlim-tərbiyə prosesində Heydər Əliyev irsindən istifadə / Ə.Ə. Ağayev. -Bakı: -2009. -85 s.
3. Ağayev, Ə.Ə. Məktəblilərin vətəndaşlıq borcu tərbiyəsi / Ə.Ə. Ağayev. -Bakı: 1998. -36-72 s.
4. Ağayev, Ə.Ə. Azərbaycan ictimai pedaqoji fikrində şəxsiyyətin formalaşması problemi / Ə.Ə. Ağayev. - Bakı: -2005. -340 s.
5. Cəbrayilov, İ. Azərbaycan tarixinin tədrisi metodikası / İ.H. Cəbrayilov. -Bakı:- 2006. -236 s.
6. Əmirov, M.M. Ümumtəhsil məktəblərində tarixin fəal/interaktiv təlimi metodikası: Ali məktəblərin tarix fakültəsi tələbələri üçün dərs vəsaiti / M.M. Əmirov. -Bakı: -2014.- 678 s.
7. Əliyev, P.B. Təhsil müəssisələrində tərbiyə işinin təşkili / P.B. Əliyev, H.H. Əhmədov. -Bakı: -219 s.
8. Студеникин, М.Т. Методика преподавания истории в школе: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. / М.Т. Студеникин. -М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС: -2003, -240 с.
9. History 7-11 developing primary teaching skills. -London: 1997, -302 p.
10. Levistik, L.S., Barton, K.C. Doing history, -New York: -2011, -240 p.

E-mail: sevil_behremova@mail.ru

Rəyçilər: *ped.ü.elm.dok., prof. M.M. Əmirov, ped.ü.elm.dok., prof. İ.H. Cəbrayilov*

Redaksiyaya daxil olub: 14.10.2021.